

סח:

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

עין משפט
נר מצוה

א א מ"י פ"ו מלכות
מתים הלכה ה פתח
לאין כתי
ב ב מ"י שם ה"א
ג ג ד מ"י שם ה"א
ד ד ה מ"י שם ה"א
ה ה מ"י פ"ח מלכות נוהל
הלכה ו:

בן סורר ומורה. בן הסמוך לגבורתו. וא"ת לילמא שנה שלפני גדלות כדלשכתן (נהה דף מו.) כדמפלה הסמוך לאיש לענין נדרים ומפרי"ת דהכא דריש לאיש דמשמע לשון גבורה כדכתיב (מ"א ב) וחוקת והיית לאיש וא"ת אי"כ למה לן במתני' טעמא דשלא נא לכלל מצות וי"ל דהוה אמינא דמקדש הכאה שערות

ממתיל אומן דקטני לגבורתו של אי' ואפי' הו' יותר מג' מדשים לא הוה חרישין כמה שנימי קטנות כיון דלמי ראו להוליד דקרינא ביה בן ולא אב: וקב"ש אי אתה צריך דהוור בו' וא"ת ומנא ליה להאי קטן ממונא האמרי' בפרק מי שמת (ב"ב דף קט.) אין זכיה לקטן ואי כשויכו לו ע"י אחר ה' איכא למ"ד בפ' שם שמת' וכן לגדול ואין זכין לקטן ואפי' למ"ד זכין לקטן היינו מדרכין ולא מדאורייתא דכיהי' מתורת שליחות כדמוכח בפ"ק דבבא מציעא דף יב. ע"ש) דלמרי' חזר משום דה' אימריבי ולא גרע משליחות וקטן לאו כר שליחות הוא ומיהו בפ' התקבל (גיטין דף סד: ושם) גבי לרור וורקו אגוז ויטולו וזכה לעלמו ואין זוכה לאחרים חפץ ומחזירו לאחר שעה וזכה בין לעלמו בין לאחרים משמע דהיינו מדאורייתא מדפרין למ"ד אחד זה וא' זה וזכה לעלמו ואין זוכה לאחרים מההיא דמערמיין על מעשר שני דמשמע דזוכה לאחרים מדאורייתא והא דקטן כהנוקין (סע דף טו:) מילאת חזק ודעתן ג' בנה גול מפני דרכי שלום אבל מדאורייתא לא דעת אחרת מקנה אותן שא"י והשתא ניחא הא דלמר בפ' לולב וערבה (סוה דף מו:) לא ליקני אמינא ליליניה לניוקא דינוקא מינקא קני אקניי לא מקני דמיקנא קני אפילו מדאורייתא דע"י דעת אחר' מקנה אותן וזכה מדאורייתא לאחרים לרוב אפי' דגיטין ולעלמו לכולי עלמא וזכה דלמר בריש פ"ב דקידושין (דף מ. ושם) איש וזכה ואין זוכה היינו דאין ממנה אחרים על פסו או נמי שאין זוכה לאחרים קאמר אע"ג דעת אחרים מקנה אותן ודלא כרוב אפי' וא"ת והיאך מדקדק בגיטין דזוכה לאחרים מדפדוה מעשר שני לאחרים והלא אפי' לעלמו לא זכי מדאורייתא כשאין דעת אחרים מקנה אותן ובחילול מעשר מי איכא דעת אחרת מקנה לאחרים ע"י זכיה קטן וי"ל דקסבר המקשה דכמו שזוכה לעלמו בחילול מעשר מן התורה מחמת דמופלא סמוך לאיש דאורייתא כמו כן וזכה לאחרים מן התורה וקנא משמע בירושלמי בפרק חלוץ דאם הוא בן דעת אית ליה זכיה מדאורייתא דלמריין רבנן דקריבי אמרי כאן בחיובק שיש בו דעת כאן בחיובק שאין בו דעת ובאחרו נשך (ב"מ דף ע"א) משמע דלית ליה זכיה מדאורייתא דגרסי' ברוב ספרים קטן נהי' דשליחות לית ליה זכיה ומדרבנן אית ליה ויש ספריים דלא נשכי' דמדרבנן ועוד משכחת לה שיש לו מוון לקטן כיון שיש את אביו קודם שנתגייר כדלמריין בפ"ק דקידושין (דף ט"ז.) דעובד כוכבים וירש את אביו דבר מורה שנא' כי ירשה לעשו נתמי את הר שער' אי נמי במעשה ידיו דמלאכתו ושכר טרחו שלו מדאורייתא וא"ת היאך קאמר אדם אשם על גזילו הא אין נשבעין על טענת חרש שוטף וקטן כדלמריין כהגזול קמא (ב"מ דף קו:) ובפרק שבעה

בן סורר ומורה וכו'. סדר נקלין דמילא בפרקין דלעיל' מסיים הלכותיו ואילו: משיבא ב' שערות. אבל מקמי הכי לא מינע כדמפרש ואילו שערין לא נא לכלל מצות: עד שיקף וקן. שיהא וקן מוקף שער סביב כולו: הפסוק ולא העליון. לא וקן ממש אלא וקן אומן המקום אלף שדברו חכמים

בלשון נקיה: עטאמר בן ולא איש. וזה משהקף וקן איש הוא. ואע"ג דבן מקטנותו קרוי בן לא מליין לחיובי' מקמי שביא שמי שערות דקטן פטור שלא נא לכלל מצות הלכך חיוביה בדר הכי הוא. ואע"ג דממי מיימי שמי שערות לענין כל התורה איש הו' מיהו כי מעטיה קרא לאו נחמלת אישיתו קא ממעט כדמפרש נגמרא בן הסמוך לגבורתו של איש אלמא נחמלת אישיתו מייביה קרא: גמ' היכא אשכחן. כשאר עונשין דענש הכתוב את הקטן דהכא צני קרא למיפטריה: אטו בן סורר ומורה על שם טעמו נהרג. דננשי בר עונשין וכי מה טעם שיהרג מפני שאלו תרטימר בשר ושפתו חזי לוג יין ועל שם סופו נהרג כדמפרש בשלי פרוין (דף ע"ב.) סוף שמגמר נכסי אביו ומנקש למודו ואינו מואל וכו' אמרה תורה מוטב ימות ואלו ימות חיוב: וכי יהיה לאיש בן סורר ומורה. לכשיגיע לכלל איש הבן הזה קורא לו הכתוב בן סורר ומורה: פני ר' חייא. במתניתיה הכי משיבא שמי שערות עד שיקף וקני' עד שיקף עטרה: כי אפא רב דימי. פרשה דהא דתנא עד שיקף עטרה לאשמועינן דהקפת וקן התחמוך דקמי מתי' הקפת גיב קאמר סמוך לביאים ולא הקפת הכיס של ביאים דהו' לגמרי הכי טובא: רב חסדא. סבר קטן שלא הביא שמי

שערות מוליד: לכדריב יהודה. דלמר האי לאיש בן סורר ומורה עלמו קאי והכי קאמר כשיהיה הבן לאיש כלומר כשיגיע לכלל אישות: ה"ג א"כ לימא קרא בן לאיש. דמשמע שפיר דהכי קאמר כי יהיה הבן לכלל איש: מאי כי יהיה לאיש בן. השתא משמע כשיהיה לאיש בן דהאי איש אכזות קאי ולמעטי דבני של קטן פטור לעולם: ואימא כוליה. האי קרא לכדריב חסדא הוא דלמי למעטי בני של קטן אבל קטן עלמו מייחייב דהא בן כמיב וסמוך לגבורתו של איש מנא לן: ה"ג א"כ לימא קרא כי יהיה בן איש. א"כ דכוליה אכזות קאי לא נכתוב ביה למ"ד אלא וכי יהיה בן איש סורר ומורה דמשמע בני של איש ולא בני של קטן: מאי. וכי יהיה לאיש למה הקדים לאיש ברשא ויורכך להטייל בו למ"ד: משע מיניה תריסי. משום דהשתא משמע הכי ומשמע הכי כי יהיה בן לאיש כשיגיע לגבורתו של איש ומשתמע נמי אכזות כי יהיה לאיש גדול בן ולא שיהיה לקטן בן: ופליגא דרבה. הא דרבי חסדא דלמר קטן שמוילד פטור דאלמא דעל קטן מוליד פליגא דרבה: ואם אין לקטן שמוילד פטור דאלמא דאשמו ברשא והאי אשמו קרן של גולה: שאין לו גולאליס. אין לך אדם בישראל שאין לו גולאליס כל זמן שלא לו בני יעקב הקרוב קרוב קודם: בגול הנר. ומת לאחר שנשבע לו ואין לו יורשים: ואמר

מוסף רשי'

משיבא שתי שערות ועד שיקף וקן. אבל קודם כי שערות לאו כר עונשין הוא ומשהקף וקן ראו להוליד וכתמא אחר בן ולא העליון ליהוי אב' התחתון ולא העליון. לחו הקפת וקן אמרי במתנין שלמיה וקן העליון וכו'. וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גולאליס. ויבא יעקב. עבד אהו מל ויהאלי קיים הוא קרוב לו ודעונו כא' אם אין לו בן או בת או אח או יתום קרוב עד יעקב אביו הקרוב קרוב יורש וכו' פסוק. אלא בגזיל הנר. וישע נשך דכתיב לעליל מעל סבי' וכו'.

הדיינים (שנעוה דף מ.ב.) כי יתן איש ואין נתינת קטן כלום וי"ל דהני מילי בטענת כפירה והודאה אבל ע"פ עד אחד נשבעים אי נמי בנפוך נשבע וא"ת והיאך נתגייר כי אמריין נמי דקטן אית ליה זכיה מדאורייתא ה"מ ישראל אבל עובד כוכבים אמריין בלאחו נשך (ב"מ דף ע"ב.) דכיון דלא אמי לכלל שליחות לית ליה זכיה אפי' מדרבנן ומיהו הא לאו קושא הוא דל"כ תיקשי לן כל גרים היאך מטבילין אותן אלא כיון דכתיב וירד בלחן ככחד שאני אבל אי קטן לית ליה זכיה מדאורייתא ודאי קשה היאך נתגייר וי"ל כגון שנתגיירה אמו כשהיא מעוברת כדלמרי' בפרק הערל (יבמות דף ע"א.) ושם אשת עובד כוכבים מעוברת שנתגיירה בנה אין לרין טבילה ואפשר השתא דלמרי בן יורש את אמו ומיהו קשה מההיא דפ"ק דתמוכות (דף י"א.) ושם דלמרי' גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד ולכל מילי חשיב גר להחירו בנת ישראל וקידושו קדושין וצניו חולצין ומייבמין ולכל מילי דאורייתא ולא משמע שיהא מטעם דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה חדא דה"מ בשב ואל תעשה והאי קום עשה הוא ועוד מדפרין מאי קמ"ל הנינא וכן לאדם שלא נשבע ולא נראה דכיה דגירות לא דמי לשאר זכיות דמה שב"ד מטבילין אותו אינם זוכין בעבורו אלא הוא זוכה בעלמו ובגופו שנעשה גר וכנסת תחת כנפי השכינה והא דפרין בכתובות (סע) מינא זכין לאדם שלא בפניו ומשני מהו דתימא עובד כוכבים כהפיקרא ניחא ליה היינו משום דאם הייתה חובתו לא היה לבי"ד להמנע להכניס גופו בדבר שיש לו חובה ואפילו בחיובק דלאו בר דעת חשיב גר מדמייתא מקטנה פחותה מנת שלשה שהזכיה בעלמו הוא כדפירשית שהמילה והטבילה בגופו ובג מלויי שאבותיו נכנסו לברים וטבילה והנלחת דמים וכמה קטנים היו בשעת מתן תורה ובפרק עשרה יומין (קידושין דף ע"ג.) אמר ר"ש דגירות שנתגיירה פחותה מנת שלש כשירה לכהונה שזרעו בחוליה בישראל ומיימי ראייה מדכתוב בשלל מדין וכל הטף נכנסים וגו' והרי פתחם היה עמהן ואע"ג דלמריין בכתובות (דף י"א.) הגדילו יכולין למחות הא אמריין כדשגדלו שעה אחת ולא מיחו שוב אין יכולין למחות דמעיל להו מילה וטבילה של קטנות שהיתה בגופם ואין חסריים אלא קבלת מצות וימחן שגדלו ולא מיחו היינו קבלה: בידוע